

בס"ד

פרשת "קדושים תהיו" - "רוב גופי תורה תלויים בה" לפרשת קדושים

ביד הזקנים שניים, ביד בני אהרון שלושה, ביד אהרון ארבעה וכו', כדאיתא בעירובין (דף נד עמוד ב). כלומר את פרשת קדושים אמר משה לכל ישראל יחד ולמדם פרשה זו יחד, ולא למד פרשה זו באופן הרגיל "מפני שרוב גופי תורה תלויים בה".

ועדיין נשאלת השאלה מדוע העובדה "שרוב גופי תורה תלויים בה" מחייבת שהפרשה תאמר בהקהל כדברי הספרא שהובאו ברש"י לפסוקנו. אולי דווקא משום יחודה של הפרשה ראוי היה שתלמד כיתות כיתות כל אחת לפי מדרגתה והבנתה כפי ששואלת נחמה ליבוביץ.

על שאלה זו נאמרו מספר פירושים שונים:

5. ר' אליהו מזרחי
צריכים להיות כולם יחד, שאם ייפול לקצתם שום ספק בהלכה, יהיו האחרים משיבים להם: לא כך וכך אמר בפניכם? אבל אם היו נכנסים כת אחרי כת, לא היו יכולים אנשי הכת האחת להשיב לאנשי הכת האחרת: לא כך וכך אמר לכם? מפני שהיו אומרים להם: לא אמר לנו כזה!
כלומר על פי ר' אליהו מזרחי מפני חשיבותה של הפרשה נעשה מאמץ מיוחד למנוע מחלוקת במסירת הדברים, שלא תאמר כל כת, לא כך שמענו, לא כך נאמר לנו.
כלומר על פי זה הסבה לאמירה בהקהל היא **חשיבות הדברים**, אבל לאו דווקא תוכנם.

לעומת זאת הקרבן אהרון (מרבני מרוקו במאה ה-17) מסביר את הסבה לאמירה בהקהל עקב תוכנה של הפרשה, אלה דבריו:

6. "קרבן אהרון"
נתן טעם לשינוי הזה, מפני שבכל דיבור ייחד הלימוד לכל אחד לפי מדרגתו, שהזקנים קיבלו ממנו מצפוני התורה, ובני אהרון דברים עמוקים יותר וכו', ועל זה אמר: "נכנס אהרון – שונה לו פרקו, נכנסו בניו שונה להם פרקם, נכנסו זקנים שונה להם פרקם". שלכל אחד שנה לו לפי מדרגתו, באופן שההמון קבלו גוף התורה-דהיינו הפשט שהוא הגוויה, והזקנים קיבלו נשמת התורה ורוחניותה.

אולם פרשה זו שרובה מצוות שצריך לדעתם ולקיימם כפי הגוף והפשט **כולם בשווה**, הקהיל את כולם ביחד.
כלומר על פי דבריו, מכיוון שמצוות רבות בפרשה נוגעות לחיי היום יום של כל אחד ואחד, וכולם צריכים לקיימם כמשמעם בשווה, לכך נאמרה פרשה זו לכל ישראל יחד.

לעומת הסבר זה, האלשיך רואה את יחוד הפרשה דווקא בדרישות הגבוהות שלה, והוא מתרכז בפסוק הראשון של הפרשה הדורש מכל אחד מישראל "קדושים תהיו" ואלה דבריו

7. האלשיך הקדוש על "קדושים תהיו"
להיותו יתברך בא להזהיר את האדם על חסידות וקדושה להידמות לבוראו, ראה והנה יש בני אדם תועים מדרך השכל,

כידוע פרשת קדושים ובפרט פרק י"ט הינו פרשה מרכזית בתורה.

חז"ל עמדו על הפתיחה המיוחדת של הפרשה שפותחת:

1. ויקרא פרק י"ט

ב דבר אל-כל-עדת בני-ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני יהוה אלהיכם.

פתיחה זו "דבר אל כל עדת בני ישראל" הינה פתיחה מיוחדת, מכיוון שבד"כ הפתיחה הסטנדרטית בספר ויקרא היא "דבר אל בני ישראל", ולכן חז"ל דרשו פתיחה מיוחדת זאת ואמרו בויקרא רבה כ"ד-ה':

2. בויקרא רבה כ"ד-ה'

"תני רבי חייא- פרשה זו נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה.

ר' לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה:

"אנכי ה' אלקיך" – וכתוב הכא "אני ה' אלוהיכם"

"לא יהיה לך אלקים אחרים" – וכתוב הכא "ואלהי מסכה לא תעשו לכם"

"לא תשא" – וכתוב הכא "ולא תשבעו בשמי לשקר"

"זכור את יום השבת" – וכתוב הכא "את שבתותי תשמורו"

"כבד את אביך ואת אמך" – וכתוב הכא "איש אמו אביו תיראו"

"לא תרצח" – וכתוב הכא "לא תעמוד על דם רעך"

"לא תנאף" – וכתוב הכא "מות יומת הנואף והנואפת"

"לא תגנוב" – וכתוב הכא "לא תגנובו"

"לא תענה ברעך עד שקר" – וכתוב הכא "לא תלך רכיל בעמך"

"לא תחמוד" – וכתוב הכא "ואהבת לרעך כמוך"

וראוי להסביר מה הכוונה בכך שפרשה זו נאמרה בהקהל.

על מנת להבין את מושג ההקהל יש לחזור לרש"י בשמות פרק ל"ד פסוק ל"ב ד"ה "ואחרי כן נגשו" על פי הנאמר בעירובין:

3. שמות ל"ד

(כט) וַיְהִי בְרִדְתַּת מֹשֶׁה מֵהָרְסִינִי וְשִׁנִּי לְחַת הָעֵדֻת בְּיַד מֹשֶׁה בְּרִדְתוֹ מִן הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע פִּי קָרוֹן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אֹתוֹ: (ל) וַיֵּרָא אֶהָרֶן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְהָנָה קָרוֹן עוֹר פָּנָיו וַיֵּיָרָאוּ מַגֵּשֶׁת אֱלֹהֵי: (לא) וַיִּקְרָא אֲלֵהֶם מֹשֶׁה וַיֵּשְׁבוּ אֵלָיו אֶהָרֶן וְכָל הַנְּשָׂאִים בְּעֵדָה וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם: (לב) וַאֲחֵרֵי כֵן נִגְשׂוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְנַס אֶת כָּל אֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה אֹתוֹ בְּהָרְסִינִי:

4. רש"י שמות פרק ל"ד פסוק ל"ב

ואחרי כן נגשו. אחר שלימד לזקנים חוזר ומלמד הפרשה או ההלכה לישראל. תנו רבנן: כיצד סדר המשנה? משה היה לומד מפי הגבורה, נכנס אהרון שנה לו משה פרקו, נסתלק אהרון וישב לו לשמאל משה, נכנסו בניו שנה להם משה פרקם, נסתלקו הם ישב אלעזר לימין משה, ואיתמר לשמאל אהרון, נכנסו זקנים שנה להם משה פרקם, נסתלקו זקנים ישבו לצדדיו, נכנסו כל העם שנה להם משה פרקם, נמצא ביד כל העם אחד,

כיצד קידש משה את העם?
עיי"כ שמשה מזהיר את העם "אל תגשו אל אשה" (בדומה לאיסורי עריות), מגביל את ההר ומורה לבני ישראל לסקול את מי שיגע בהר.

הוראה זו דומה לדינים שבפרק כ', המזכיר את מושג הקדושה ביחד עם הציווי על בית דין לאכוף את מצוות ה' כדי שהשכינה תשרה במחנה.

אבל הרמב"ן פרק י"ט פסוק א' חולק על רש"י וסובר שאין בפרישה מן העריות קדושה, כלומר הוא חולק על הפירוש המצמצם את מושג הדרישה "קדושים תהיו" רק לפרישה מן העריות, אלא הוא מרחיב את הדרישה ורואה אותה כדרישה עקרונית מן האדם של "קדש עצמך במותר לך" ואלו דבריו:

12. הרמב"ן על פרק י"ט פסוק א'

אבל בתורת כוהנים (פרשת א, ב) ראיתי סתם, פרושים תהיו. וכן שנו שם (שמיני פרק יב, ד), "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני" (ויקרא יא, מד), כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים. ולפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המוזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים. (מהבלי העולם הזה)

והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים, והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו (על פי משלי כג, כ), וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה.

הרמב"ן משמיע לנו יסוד חשוב והוא שלמרות מצוות העשה והלא תעשה שבתורה, ועל אף ריבוי המצוות מדאורייתא ומדרבנן, עדיין ישנם איסורים שלא כלולים בשום מקום בתורה, ויש להתרחק מהם.

ואם יטען האדם: איפה כתוב בתורה שזה אסור?

אין איסור כזה בתורה!

רואה אותו הרמב"ן כ"נבל ברשות התורה", וכנגדו בא הדרישה של "קדושים תהיו", כמו שממשיך הרמב"ן ומבאר: לפיכך בא הכתוב, אחרי שפירט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וציווה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות.

ימעט במשגל, כענין שאמרו (ברכות כב, א) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצורך בקיום המצווה ממנו. ויקדש עצמו מן היין במיעוט, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו, ה) הנזיר "קדוש", ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח (בראשית ט, כא) ובלוט (בראשית יט, לג).

וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אף על פי שלא הוזכרו ממנה בתורה, כמו שהזכירו (חגיגה יח, ב) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר "קדוש" (במדבר ו, ח) בשומרו מטומאת המת גם כן. (לפרק זמן).

וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדיבור הנמאס, כענין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט, טז) "וכל פה דובר נבלה", ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו. ...

וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם, "לא תגנוב" ו"לא תגזול" ו"לא תוננו" ושאר האזהרות, אמר בכלל "ועשית הישר והטוב" (דברים ו, יח), שיכניס ב"עשה" היושר והשוויה וכל לפני משורת הדין לרצון חבריו, כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו ברצון הקדוש ברוך הוא. וכן בענין השבת, אסר המלאכות בלאו והטרחים ב"עשה" כללי שנאמר "תשבות", ועוד אפרש זה (ויקרא כג, כד) בעזרת ה'.

באומרם, כי לא כל אדם ראוי לכך וזוכה לזה, כי אם חד בדרא או תרי בדרא (=אחד או שניים בדור), ויתרשלו על ידי כן מלעלות בסולם השלמות בתורה ובמצוות ובהתנהגות בחסידות; אך לא כן הוא, כי אין בישראל מי שלא ישיג, אם ירצה לעלות בתורה ובחסידות עד הגיעו למדרגת קדוש; על כן להורות זה, הקהיל את כולם להורותם, כי כל העדה מוכנים לכך. ולא תאמר שתדבר אל כל העדה, כדי שבכללם ישמעו המוכנים שבתוכם, כי הנה אליהם כולם תהיה האמירה, שתיאמר אליהם: "קדושים תהיו".

כלומר האלשיך מדגיש את יכולתו של כל אחד ואחד מישראל לקיים את אשר נדרש בפרשה זו, לרבות את הדרישה העקרונית של "קדושים תהיו", כדי שכל ישראל ידעו שהחיוב בהם שווה לכולם (גם אם השגתו את עומק הדברים שונה משל חברו).

רעיון דומה מופיע גם אצל רש"י הירש שמסביר שדיבור אל כל עדת ישראל מופיע רק בארועים מכוננים:

8. רש"י הירש

"דבר אל כל עדת בני ישראל – מצאנו כעין זה רק במצוה הראשונה שנתנה לישראל במצות קרבן פסח (שמות י"ב ג'). בפרוש נאמר שם למשה ואהרן לומר מצוה זו אל כל העדה, ולא מצאנו כן במצוה אחרת – אלא כאן בלבד (וכן בציווי על המשכן נאמר – ויקהל משה את כל עדת בני ישראל).

אכן מצות קדושים תהיו מצווה על הדרגה העליונה המוחלטת של שלמות אנושית מוסרית, ובדין שתאמר אל כל אחד בפירוש. כל אדם – ללא הבדל מעמד ומין, גיל וגורל – נועד להשיג את הדרגה המוסרית העליונה. אין אדם שקריאה זו פונה אליו ביחוד. כולנו חייבים להיות קדושים"

"קדושים תהיו"

כידוע רש"י מקשר את הקדושה עם פרשיות העריות המופיעות בפרקים י"ח וכ' העוטפים את פרק י"ט, אלה דבריו:

9. רש"י פרק י"ט פסוק א'

קדושים תהיו. הו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה. "אישה זונה וחללה וגו' אני ה' מקדשכם" (ויקרא כא, ז-ח). "ולא יחלל זרעו, אני ה' מקדשו" (ויקרא כא, טו). "קדושים יהיו, אשה זונה וחללה וגו'" (ויקרא כא, ו-ז):

כלומר רש"י מקשר באופן ישיר בין מושג הקדושה ובין הפרישה מן העריות.

וכן גם בעל אור החיים הקדוש המפרש ואומר:

10. אור החיים הקדוש

"מה הוא המכוון של מצווה זו? ונראה שבא הכתוב לתת עשה על העריות שציווה עליהם בפרשה הקודמת בלאו. הוסיף עליהם עשה לעבור עליהם גם בעשה".

מעבר להקשר של פרק י"ט, הרי שניתן להביא ראיה לפירושו של רש"י מהקבלה לאירועי הר סיני.

כזכור, בהר סיני נעשתה לראשונה פעולה של קדושה על ידי אדם ("והתקדשתם"):

11. שמות י"ט

י וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵךְ אֶל-הָעָם, וְקַדְשָׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר; וְכַבְּסוּ, שְׂמֹלֹתֵם. יֵאָדָּם וְהָיוּ נִכְנָיִם, לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי: כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, יֵרָד יְהוָה לַעֲיִנִי כָל-הָעָם--עַל-הַר סִינַי. יב וְהִגַּבְלַתְ אֶת-הָעָם סָבִיב לְאָמֹר, הִשְׁמְרוּ לְכֶם עֲלוֹת בְּהָר וּנְגַע בְּקַצְחָהּ: כָּל-הַנִּגַּע בְּהָר, מוֹת יוּמָת. יג לֹא-תִגַּע בּוֹ יָד, כִּי-סָקוּל יִסְקַל אוֹ-יָרֵחַ יִיָּרֶחַ--אִם-בְּהֶמְהָ אִם-אִישׁ, לֹא יִחַף; בְּמִשְׁךְ, הַיָּבֵל, הִמָּה, יַעֲלוּ בְּהָר. יד וַיֵּרָד מֹשֶׁה מִן-הָהָר, אֶל-הָעָם; וַיְקַדֵּשׁ, אֶת-הָעָם, וַיְכַבְּסוּ שְׂמֹלֹתֵם. טו וַיֹּאמֶר, אֶל-הָעָם, הָיוּ נִכְנָיִם, לְשִׁלְשַׁת יָמִים: אֶל-תִּגְשׁוּ, אֶל-אִשָּׁה.

ולמעשה גם על המצוות המופיעות בפרק י"ט שכנראה מאוחדות בכך שהם מבטאות את מושג הקדושה, יש לשאול מה ההגיון בסדר של המצוות.

רד"צ הופמן מפנה את תשומת לבנו לכך שהפרק מתחלק לחמש עשרה פסקאות המסתיימות במילים "אני ה' אלוקיכם" או "אני ה'", וכך הוא מנסה להסביר את מבנה פרקנו:

14. רד"צ הופמן

"חמש עשרה פסקאות אלה מחולקות לשלש קבוצות שהראשונה מהן מורכבת משלש פסקאות (ב'-ד'), והשנייה מחמש פסקאות (ט'-י"ח), והשלישית משבעה פסקאות (כ"ג-ל"ד).

בין הקבוצה הראשונה לשניה כתוב חוק הנותן והפיגול (ה'-ח') בין הקבוצה השנייה לשלישית באים חוקי הכלאים והשפחה החרופה (י"ט-כ"ב)

החלוקה לשלש קבוצות מתבארת לפי זה כך, שהחלק הראשון (ב'-ד') עם הקריאה המשולשת "אני ה' אלוקיכם" מהווה את הפתיחה, כשאחריה באה הכרזת החוקים המתחלקים לשתי קבוצות: הקבוצה הראשונה (ט'-י"ח) מכילה מצוות שבין אדם לחברו, ומתרוכמת לבסוף אל הצו "ואהבת לרעך כמוך". החלק השני (כ"ג-ל"ד) מכיל ברובו חוקות ורק בשתי פסקאות (ל"ג-ל"ד, ל"ה-ל"ו) ניתנו צווים להתנהג בצדק ובאהבה אל הגר, ובישר במשא ומתן"

אבל כבר נחמה ליבוביץ מקשה על דבריו של רד"צ הופמן ומסכמת:

15. נחמה ליבוביץ

"אחרי שראינו את ניתוחו של רד"צ הופמן מתחזקת ההכרה שקשה מאד למצוא מה הוא הסדר לפיו סודרו המצוות, וכיצד מתחברים הדברים, ולמה הושמו אלה בצד אלה. ונלאו הפרשנים למצוא סדר ושיטתיות בהבאתם.

ושמא יש לומר, שלא רצתה התורה לערוך אותם באיזה סדר ושיטתיות הגיונית ולסווגם סיווג מסוים. כדי שלא נאמר: הקודם במקום קודם בחשיבות.

ורק זעיר פה זעיר שם אפשר לראות איזו סיבה לסמיכות פסוקים, ואפשר להוציא מסקנה ממיקומה של מצוה בתוך הפרק כולו"

אמנם כמו שאמרה נחמה ליבוביץ אין פרשן המבאר באופן מסודר את סדר המצוות, אבל בכל אופן ראיתי לנכון להציע מבנה מסוים של המצוות בפרק י"ט שעליו מצביע הרב טרגין משיבת הר עצינן.

פרק י"ט מתחלק לשתי מחציות מקבילות (שאמנם לא שוות באורכם) שבכל אחת מהם שלש תת-יחידות.

שתי המחציות פותחות עם מצוות שבין אדם למקום ומסיימות עם מצוות שבין אדם לחברו שבעקבותיהם יש התייחסות כללית לשמירת חוקים.

בתווך בין התחומים ממוקמת תת-יחידה של מצוות הקשורות הן לבין אדם למקום והן לבין אדם לחברו, ומשמשת מעבר בין תת היחידה העוסקת במצוות של בין אדם למקום למצוות של בין אדם לחברו.

ג-י	בין אדם למקום	כ"ג-ל"א
י"א-י"ד	מעבר	ל"ב
ט"ו-י"ח	בין אדם לחברו	ל"ג-ל"ו
י"ט-כ"ב	שמירת חקים	ל"ז

כלומר על פי הרמב"ן הדרישה "קדושים תהיו" באה להוסיף לכלול את כל מה שלא נאסר במפורש. רעיון זה חוזר אצל הרמב"ן גם בפירושו לציווי "ועשית הישר והטוב" המופיע בדברים ו' י"ח, ואומר שם הרמב"ן:

ועשית הישר והטוב בעיני ה' - על דרך הפשט יאמר תשמרו מצוות השם ועדותיו וחקותיו ותכוין בעשייתן לעשות הטוב והישר בעיניו בלבד. ולמען ייטב לך, הבטחה, יאמר כי בעשותך הטוב בעיניו ייטב לך, כי השם מטיב לטובים ולישירים בלבותם: ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין. והכוונה בזה, כי מתחלה אמר שתשמור חקותיו ועדותיו אשר צוך, ועתה יאמר גם באשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו, כי הוא אוהב הטוב והישר:

וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותקוני הישוב והמדינות כלם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל (ויקרא יט טז), לא תקום ולא תטור (שם פסוק יח), ולא תעמוד על דם רעך (שם פסוק טז), לא תקלל חרש (שם פסוק יד), מפני שיבה תקום (שם פסוק לב), וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכגון מה שהזכירו בדינא דבר מצרא (ב"מ קח.), ואפילו מה שאמרו (יומא פו.) פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות, עד שיקרא בכל ענין תם וישר

כלומר, הציווי "קדושים תהיו" מוסיף דרישה נוספת על כל הדרישות הכלולות בכל המצוות הכתובות - דרישת פרישה בנוגע לעניינים שבין אדם לקונו ובין אדם לעצמו, ואילו הציווי "ועשית הישר והטוב" מוסיף על כל הדינים הכתובים בתורה את הדרישה להתעלות בעניינים שבין אדם לחברו.

ר' יונתן אייבשיץ (במאה ה-16), בפירושו תפארת יונתן על פרשת קדושים, מסייג את דרישת הפרישות ואומר:

13. ר' יונתן אייבשיץ בפירושו "תפארת יונתן"

הרמב"ן בפרשת קדושים תהיו - "קדש עצמך במותר לך" - אמנם כבר פירשתי כי להחמיר יותר מתוך התורה הוא אפשרות רחוקה, כי כבר כתב יוסיפון בן גוריון (יוסף פלאוויוס) בספרו לרומיים, שהיו בבית שני אנשים שהיו שוכנים ביערים מתבודדים וממש לא אכלו רק פרי עצי היער והיו נזירים מכל ענייני העולם, אבל הפרושים לא נחה דעתם בהם כלל וכלל, כי עובד ה' השלם צריך להיות דבריו ועסקיו נוח לה' ולבריות ולא להפריע נימוס יישוב העולם וחברת בני אדם והנהגת מדינה, ואילו היו כולם נזירים כאלה לא נתקיים נימוס וסדר הטבע, ויכלה העולם ויאבד קשר האומה, ועל זה רמזו חכמינו זכרונם לברכה: "יפה תורה עם דרך ארץ". ולכן כל הפרישות שיעשה האדם תהיה על זה הסוג, שיש אפשרות שתקיים אותה כל האומה, אבל הפרישות שאפשרית רק ליחיד ולא לאומה בכללה זה אינו בגדר השלימות, ודברים כאלה הרחיקו חכמי ישראל. וזהו כוונת המדרש "פרשה זו נאמרה בהקהל" כי הקדושה במותר לך תהיה רק מה ששייך בהקהל.

הדרישה קדושים תהיו כפתח לחלק הקדושה בספר ויקרא

פרשת קדושים פותחת יחידת הפרשיות בספר ויקרא הנוגעות לדיני קדושה עם הציווי (ויקרא י"ט ב'): "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם", והמושג קדושה חוזר ומוזכר בכל הפרקים עד סוף הספר.

ונראה לומר שחזרה זו מציינת את העובדה שכל הפרקים קשורים איך שהוא למושג קדושה, אבל לא ברור מהו הבסיס לסדרם של הפרקים.

16. מבנה המצוות בפרק י"ט לפי הרב טרגין משיבת הר עצינן

מחצית שניה	מחצית ראשונה
<p>כג וכי-תבאו אל-הארץ ונטעתם כל-עץ מאכל וערלתם ערלתו את-פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל. כד ובשנה הרביעית יהיה כל-פריו קדש הלולים ליהוה. כה ובשנה החמישית תאכלו את-פריו להוסיף לכם תבואתו. אני יהוה אלהיכם. כו לא תאכלו על-הדם לא תנחשו ולא תעוננו. כז לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנד. כח ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני יהוה. כט אל-תחלל את-בתך להזנותה ולא-תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה. ל את-שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה. לא אל-תפנו אל-האבת ואל-הידעניים אל-תבקשו לטמאה בהם אני יהוה אלהיכם.</p>	<p>ג איש אמו ואביו תיראו ואת-שבתתי תשמרו אני יהוה אלהיכם. ד אל-תפנו אל-האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני יהוה אלהיכם. ה וכי תזבחו זבח שלמים ליהוה לרצונכם תזבחהו. ו ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד-יום השלישי באש ישרף. ז ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה. ח ואכליו עונו ישא פי-את-קדש יהוה חלל ונכרתה הנפש ההוא מעמיה. ט ובקצרכם את-קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט. י וכרמך לא תעולל ופרט פרמך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אתם אני יהוה אלהיכם.</p>
<p>לב מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני יהוה. {ס}</p>	<p>יא לא תגנבו ולא-תכחשו ולא-תשקרו איש בעמיתו. יב ולא-תשבעו בשמי לשקר וחללת את-שם אלהיך אני יהוה. יג לא-תעשק את-רעך ולא תגזל לא-תליו פעלת שכיר אתך עד-בקר. יד לא-תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה.</p>
<p>לג וכי-יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו. לד פאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי-גרים הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם. לה לא-תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה. לו מאזני צדק אבני-צדק איפת צדק והין צדק יהיה לכם אני יהוה אלהיכם אשר-הוצאתי אתכם מארץ מצרים. לז ושמרתם את-כל-חקתי ואת-כל-משפטי ועשיתם אתם אני יהוה. {פ}</p>	<p>טו לא-תעשו עול במשפט לא-תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך. טז לא-תלך רכיל בעמית לא תעמד על-דם רעך אני יהוה. יז לא-תשנא את-אחיך בלבבך הוכח תוכיח את-עמיתך ולא-תשא עליו חטא. יח לא-תקום ולא-תטר את-בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה. יט את-חקתי תשמרו בהמתך לא-תרביע פלאים שדך לא-תזרע פלאים ובגד פלאים שעטנו לא יעלה עליך. כ ואיש כי-ישפב את-אשה שכבת-זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן-לה בקרת תהיה לא יומתו כי-לא חפשה. כא והביא את-אשמו ליהוה אל-פתח אהל מועד איל אשם. כב וכפר עליו הכהן באיל האשם לפני יהוה על-חטאתו אשר חטא ונסלח לו מחטאתו אשר חטא. {פ}</p>

<p>לה-ו- לא תעשו עול במשפט מאזני צדק, אבני צדק, איפת צדק, והין צדק לד- ואהבת לו (הגר) כמוך</p>	<p>טו-טז- לא תעשו עול במשפט בצדק תשפוט את עמיתך יח- ואהבת לרעך כמוך</p>	<p>תת-היחידות השונות מקבילות לא רק מבחינת הנושא הכללי, אלא גם מבחינת צורתם ותוכנם של הציוויים הספיציפיים. מבחינת הצורה יש הבדל בהתייחסות לשם ה' בין תת- היחידות השונות:</p>
<p>ההצמדה הזאת בין מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם חברו, המצויה בהרבה מקומות בתורה, כגון בעשרת הדברות ובדברי הברית של ה' למשה בעקבות המעמד (שמות כא-ג), באה כמוכח להדגיש את חשיבותם של שני סוגי המצוות כבסיס לקדושה.</p>	<p>היחס בין פרקים יח-כ פרק כ', מוקדש כל כולו לנושא אחד- האחריות שיש להעניש את העוברים על עבירות מסוימות המחללות את קדושת האומה, ובעיקר איסורי ערווה.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • בתת-היחידות הראשונות, העוסקות במצוות שבין אדם למקום, יש סיומת של "אני ה' אלקיכם" או "אני ה' " אחרי כל מצוה. • בתת-היחידות השניות יש סיומת של "אל קיד אני ה' " אחרי כל מצוה. • בתת-היחידה השלישית שבמחצית הראשונה, העוסקת במצוות שבין אדם לחבירו, יש סיומת של "רעך - אני ה' "
<p>הבעיה בפרק כ' היא היחס בינו לפרקים הקודמים לו והבאים אחריו.</p>	<p>ונשאלות שתי שאלות מרכזיות: א. מה הקשר בין פרק כ' ובין פרק י"ט העוסק ב"קדושים תהיו". אמנם רש"י קשר את שני העניינים כפי שראינו עיל, אבל עדיין השאלה במקומה.</p>	<p>קיימת גם הקבלה מבחינת התוכן הממחישה את החלוקה; הרעיונות או הביטויים המופיעים במחצית הראשונה מופיעים במקביל במחצית השנייה:</p>
<p>ג- אל תיראו/תשמרו ד- אל תפנו (אלילים/אלהי מסכה) ה-ח- פיגול וחילול קדש ט-י- פאה, לקט, עוללות, פרט יד- לפני עור</p>	<p>כט-ל- תשמרו/תיראו לא- אל תפנו (אבת/ידעניים) כג-כה- קדש הלולים (נטע רבעי) כו-ח- פאת ראשכם /שרט לב- מפני שיבה/פני זקן</p>	<p>ג- אל תיראו/תשמרו ד- אל תפנו (אלילים/אלהי מסכה) ה-ח- פיגול וחילול קדש ט-י- פאה, לקט, עוללות, פרט יד- לפני עור</p>

פרק כ'	פרק י"ח
<p>(ב) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרָעוֹ לַמֶּלֶךְ מוֹת יוֹמַת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמֶהוּ <u>בְּאֵבֶן</u>: (ג) וְאֵי אֶתְּן אֶת פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקְרֹב עִמּוֹ כִּי מִזְרָעוֹ יִתֵּן לַמֶּלֶךְ לְמַעַן טַמְא אֶת מַקְדְּשִׁי וְלַחֲלַל אֶת שֵׁם קִדְשִׁי: (ד) וְאִם הֶעֱלַם יַעֲלִימוֹ עִם הָאָרֶץ אֶת עֵינֵיהֶם מִן הָאִישׁ הַהוּא בְּתֵתוֹ מִזְרָעוֹ לַמֶּלֶךְ לְבִלְתִּי הַמִּית אֹתוֹ: (ה) וְשִׁמְתִּי אֲנִי אֶת פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וּבִמְשַׁפְּחֹתוֹ וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ וְאֶת כָּל הַזָּנִים אַחֲרָיו לְזִנוּת אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִקְרֹב עִמָּם: (ו) וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל הָאִבֹת וְאֶל הַיְדָעִנִים לְזִנוּת אַחֲרֵיהֶם וְנִתְּתִי אֶת פְּנֵי בְּנִפְשׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקְרֹב עִמּוֹ: (ז) <u>וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים</u> כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ח) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְעָשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה מִקְדְּשִׁכֶם: (ט) כִּי אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלַל אֶת אֲבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוֹמַת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל דָּמִיו בּוֹ: (י) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ רַעֲהוּ מוֹת יוֹמַת הַנְּאָף וְהַנְּאָפֶת: (יא) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁתּוֹ אָבִיו עֲרֹת אָבִיו גִּלְהָה מוֹת יוֹמַתוֹ שְׁנֵיהֶם דְּמִיהֶם בָּם: (יב) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת בִּלְתּוֹ מוֹת יוֹמַתוֹ שְׁנֵיהֶם תָּבַל עָשׂוּ דְמִיהֶם בָּם: (יג) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת זָכָר מִשְׁכָּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוֹמַתוֹ דְּמִיהֶם בָּם: (יד) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא <u>בְּאִשׁ יִשְׂרָפּוּ אֹתוֹ</u> וְאֹתָהּ וְלֹא תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם: (טו) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׂכָבְתּוֹ בְּבִהְמָה מוֹת יוֹמַתוֹ וְאֶת בְּהֵמָה תִּהְרֹגוּ: (טז) וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל כָּל בְּהֵמָה לְרַבְעָה אֹתָהּ וְהִרְגִתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה מוֹת יוֹמַתוֹ דְּמִיהֶם בָּם: (יז) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֶחָיו בֵּת אָבִיו אוֹ בֵּת אִמּוֹ וְרָאָה אֶת עֲרֹתָהּ וְהִיא תִרְאֶה אֶת עֲרֹתוֹ חֶסֶד הוּא וּנְכַרְתּוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם עֲרֹת אֶחָיו גִּלְהָה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא: (יח) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דְּוָה וְגִלְהָה אֶת עֲרֹתָהּ אֶת מִקְרָהּ הֶעֱרָה וְהוּא גִלְתָּה אֶת מִקְוֹר דְּמִיהָ וּנְכַרְתּוּ שְׁנֵיהֶם מִקְרֹב עִמָּם: (יט) וְעֲרֹת אֶחָיו אֲמֵן וְאֶחָיו אָבִיךָ לֹא תִגְלַה כִּי אֶת שְׂאֵרוֹ הֶעֱרָה עֲוֹנוֹ יִשָּׂאוּ: (כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת דֹּדְתּוֹ עֲרֹת דָּדוֹ גִּלְהָה חֲטָאִים יִשָּׂאוּ עֲרִירִים יָמָתוֹ: (כא) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֶחָיו נָדָה הוּא עֲרֹת אֶחָיו גִּלְהָה עֲרִירִים יְהִיוּ:</p>	<p>(ב) דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ג) כְּמַעֲשֵׂה אָרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַּתְּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אָרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ: (ד) אֶת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לְלִבְתָּ בְּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ה) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֲתֶם הָאֵדָם וְחֵי בְּהֶם אֲנִי יְהוָה: (ו) אִישׁ אִישׁ אֵל כָּל שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלוֹת עֲרוֹה אֲנִי יְהוָה: (ז) עֲרֹת אָבִיךָ וְעֲרֹת אֲמֵן לֹא תִגְלַה אֲמֵן הוּא לֹא תִגְלַה עֲרוֹתָהּ: (ח) עֲרֹת אִשְׁתּוֹ אָבִיךָ לֹא תִגְלַה עֲרֹת אָבִיךָ הוּא: (ט) עֲרֹת אֶחָיו בֵּת אָבִיךָ אוֹ בֵּת אֲמֵן מוֹלְדֵת בֵּית אוֹ מוֹלְדֵת חוּץ לֹא תִגְלַה עֲרוֹתוֹ: (י) עֲרֹת בֵּת בְּנֵךְ אוֹ בֵּת בִּתְּךָ לֹא תִגְלַה עֲרוֹתוֹ כִּי עֲרוֹתְךָ הִנֵּה: (יא) עֲרֹת בֵּת אִשְׁתּוֹ אָבִיךָ מוֹלְדֵת אָבִיךָ אֶחָיו הוּא לֹא תִגְלַה עֲרוֹתָהּ: (יב) עֲרֹת אֶחָיו אָבִיךָ לֹא תִגְלַה כִּי שָׂאֵר אֲמֵן הוּא: (יג) עֲרֹת אֶחָיו אֲמֵן לֹא תִגְלַה כִּי שָׂאֵר אֲמֵן הוּא: (יד) עֲרֹת אֶחָיו אָבִיךָ לֹא תִגְלַה אֶל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב דָּדְתְךָ הוּא: (טו) עֲרֹת בִּלְתְּךָ לֹא תִגְלַה אִשְׁתּוֹ בְּנֵךְ הוּא לֹא תִגְלַה עֲרוֹתָהּ: (טז) עֲרֹת אִשְׁתּוֹ אֶחָיךָ לֹא תִגְלַה עֲרֹת אֶחָיךָ הוּא: (יז) עֲרֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלַה אֶת בֵּת בְּנָה וְאֶת בֵּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגִלוֹת עֲרוֹתָהּ הִנֵּה זָמָה הוּא: (יח) וְאִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ לֹא תִקַּח לְצָרָר לְגִלוֹת עֲרוֹתָהּ עֲלֶיהָ בְּחִיָּה: (יט) וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טַמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגִלוֹת עֲרוֹתָהּ: (כ) וְאֵל אִשְׁתּוֹ עֲמִיתְךָ לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתְּךָ לְזָרַע לְטַמְאָהּ בָּהּ: (כא) וּמִזְרָעְךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֶּלֶךְ וְלֹא תִחֲלַל אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: (כב) וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכָּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הוּא: (כג) וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתְּךָ לְטַמְאָהּ בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא תַעֲמֹד לְפָנֶיךָ בְּהֵמָה לְרַבְעָה תָבַל הוּא: (כד) אֵל <u>תִּטְמָאוּ</u> בְּכָל אֱלֹהִים כִּי בְּכָל אֱלֹהִים נִטְמָאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם: (כה) <u>וְתִטְמָא הָאָרֶץ</u> וְאֶפְקֹד עֲוֹנָה עֲלֶיהָ וְתִקַּא הָאָרֶץ אֶת יִשְׂבִּיָּהּ:</p>
<p>(כב) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת כָּל מִשְׁפָּטֵי וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִקַּח אֲתֶכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לְשִׁבְתָּ בָּהּ: (כג) וְלֹא תִלְכוּ בַחֻקֹּת הַגּוֹי אֲשֶׁר אֲנִי מְשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת כָּל אֱלֹהִים עָשׂוּ וְאֶקְּץ בָּם: (כד) וְאָמַר לְכֶם אֲתֶם תִּירְשׁוּ אֶת אֲדָמְתֶם וְאֲנִי אֶתְנַנֶּה לְכֶם לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ אָרֶץ זָבַת חֵלֶב וְדָבַשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֲתֶכֶם מִן הָעַמִּים: (כה) וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לְטַמְאָהּ וּבֵין הָעוֹף הַטָּמֵא לְטָהוֹר וְלֹא תִשְׁקְצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּבִהְמָה וּבְעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לְכֶם לְטַמְאָה: (כו) <u>וְהִיִּיתֶם לִי קְדוֹשִׁים</u> כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה וְאֲבַדְל אֲתֶכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי: (כז) וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בְּהֶם אוֹב אוֹ יִדְעֵנִי מוֹת יוֹמַתוֹ בְּאָבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמִיהֶם בָּם:</p>	<p>(כו) וּשְׁמַרְתֶּם אֹתָם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה הָאֲזָרְחָ וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם: (כז) כִּי אֶת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל עָשׂוּ אֲנִשֵׁי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לְפָנֶיכֶם <u>וְתִטְמָא הָאָרֶץ</u>: (כח) וְלֹא תִקַּח הָאָרֶץ אֲתֶכֶם <u>בְּטַמְאָתָהּ</u> אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר לְפָנֶיכֶם: (כט) כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וּנְכַרְתּוּ הַנַּפְשׁוֹת הַעֲשֵׂת מִקְרֹב עִמָּם: (ל) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם וְלֹא <u>תִּטְמָאוּ בְּהֶם</u> אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:</p>

נאמר "ונכרתו הנפשות העשת מקרב עמם" (פרק י"ח; פסוק כ"ט).

ב. מסיבה זו קיים גם הבדל בסדר הצגת העריות. בפרק י"ח הן מוצגות לפי סדר הקרבה משפחתית, ואילו בפרק כ' - לפי סוג העונש.

ג. בפרק כ' אנו מוצאים את המושג קדושה, בעוד שפרק י"ח משתמש במושג טומאה.

ד. פרק כ' כולל מצוות נוספות, כגון איסור אוב וידעוני (כ; ו, כז; המולך (כ; ב-ה) מוזכר גם ביי"ח; כא).

נשוב לניתוח זה בהמשך, אך תחילה ראוי לשים לב למבנה הפנימי של פרק כ'.

אם נשווה בין פרק כ' ובין פרק י"ח - נראה שכמעט כל מצווה שנאמרה בפרק י"ח (פסוקים וי-כ"ג - איסורי העריות) כתובה גם בפרק כ'.

לדוגמה ראוי לשים לב לחזרות בפסוקים כ"ב-כ"ד בפרק כ', על פסוקים כ"ו-כ"ח בפרק י"ח.

הקבלה זו מוסיפה תמיכה על הכנסת פרק י"ח בין שני הפרקים הדנים באותו נושא.

ואולם, בחינה מקרוב של הפסוקים תגלה הבדל גדול בין אופן הצגת המצוות בפרק י"ח לבין אופן הצגתן בפרק כ': א. פרק כ' כולל עונש ספציפי לכל אחת מהעברות.

פרק י"ח, לעומת זאת, רק מציין את איסורן של עריות אלו (שימו לב לחזרה על הביטוי "לא תגלה ערותך"), ורק בסופו

פרק כ' בנוי במבנה כיאסטי [א-ב-ג-ד-ג-ב-א], המסביר מדוע הפסוק האחרון נלקח ממקומו'.

נציג מבנה זה בתרשים.

18. מבנה כיאסטי של פרק כ'

- א - עונש על עבודת המולך ואוב וידעוני (כ; א-ו).
 | ב - "והתקדשתם והייתם קדשים" (כ; ז).
 | | ג - "ושמרתם את חקתי" [הקדמה לעריות] (כ; ח).
 | | | ד - פרטי דיני עריות (כ; ט-כא).
 | | ג - "ושמרתם את כל חקתי" [סיכום] (כ; כב-כג).
 | ב - "...והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה'" (כ; כד-כו).
 א - עונש על אוב וידעוני (כ; כז).

תמים תהיה עם יהוה אלהיך: (יד) כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעננים ואל קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך יהוה אלהיך:
 (טו) נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעון:

ואומר:

20. הרב ליבטאג

"כל אומה - ומנהיגיה הרוחניים. כדי להיות עם קדוש עלינו להקפיד שלא ללכת אחר אלה הימזרזים הליכים' לרוחניות - בהעלאה באוב, בקריאה בכף היד וכו'. כעמו של הקב"ה עלינו להכיר בעובדה שגורלנו נתון בידי הקב"ה בלבד ונקבע כתוצאה ישירה של מעשינו. האמונה שהכול קבוע מראש או שניתן לגלות את צפונות העתיד על ידי העלאה באוב וכדומה סותרת את יסוד היהדות ואת אמונתנו ב'השגחת ה', התלויה ישירות במעשינו [ראה קריאת שמע, ואכמ"ל]."

נקודה נוספת שראוי לשים לב אליה היא שלמרות שאיסורי עריות מהווים כאמור את עיקר פרק כ', הפתיחה והסיום מתייחסים לאיסורי ע"ז, שהם איסור העבודה למולך (בי-ו) ראה לעיל, ואיסור הדרישה באוב וידעני **ויקרא פרק כ' - מקור 17**
כז ואיש או-אשה כי-יהיה בהם אוב או ידעני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם גם.

כלומר הפתיחה והסיומת של פרק כ' העוסקות בע"ז מקשרות בין הפרק והרשימה המקורית - בפרק שלפניו, פרק י"ט שבו נאמר: (פסוקים ד' ו' ל"א).

ויקרא פרק י"ט - מקור 17

ד אל-תפנו אל-האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני יהוה אלהיכם.
לא אל-תפנו אל-האבות ואל-הידענים אל-תבקשו לטמאה בהם אני יהוה אלהיכם.

אלא ששאלת השאלה מה המשמעות של המבנה הכיאסטי של פרק כ'?

כפי שכבר ציינו, רוב הדינים המוזכרים בפרק כ' הוזכרו כבר בפרק י"ח.

כדי להבין מדוע חזרה התורה על דינים אלה עלינו לבחון שני פרטים משמעותיים שנוספו בפרק כ':

א. העונש על העברות (לרוב "מות יומת") - פרק י"ח מצווה על איסורי עריות, אולם אין בו פירוט מדויק של עונשיהן אלא רק איום שמעשים אלה מטמאים את הארץ (ראה י"ח; כד-כה) ושהקב"ה יכרית את העושה אותם (ראה י"ח; כט).

לעומת זאת בפרק כ' מודיעה התורה שהעם אחראי להעניש את החוטאים בעברות אלה (ראה כ; ב, ט, י, ועוד).

במילים אחרות: פרק כ' מעניק לבית דין את הסמכות לאכוף דינים אלה.

למעשה, ביצוע הסקילה הוא הנושא הראשון בפרק כ' וגם האחרון בו, וכל אחד מפסוקים ט"ז-כ"א מסתיים בסוג כלשהו של עונש בית דין.

ב. מושג הקדושה - בפתיחת תיאור עונשי בית דין ובחתימתו מוסיפה התורה את הביטוי "והתקדשתם..." בפרק י"ח, לעומת זאת, אין כלל אזכור של קדושה, אלא רק של טומאה! מהקבלה מעמדת זו ניתן להסיק שהתורה מתייחסת להקמת מערכת משפטית מתוקנת לאכיפת מצוות ה' כאל ביטוי של קדושה.

מעיון בתרשים (ובפסוקים!) ניתן לשים לב שדיני העריות בפרק כ' פסוקים ט"ז-כ"א 'עטופים' בכמה צמידים של מצוות. הפתיחה והחתימה "ושמרתם את חקתי..." (פסוקים ח', וכ"ב) ה'עוטפות' את דיני העריות אינן צריכות להפתיע אותנו, שכן הן מעתיקות לפרק כ את מבנהו של פרק י"ח, שגם בו 'עטופים' דיני העריות בפתיחה (י"ח; ה') ובחתימה (י"ח; כ"ו), ושתי החתימות כוללות את האיום שהארץ תקיא את יושביה אם לא ישמרו חוקים אלה.

איסורי אוב וידעוני - הפרט 'החסר'

סידור הפסוקים בצורה זו מגלה מיד כי הפסוק האחרון של הפרק (פסוק כ"ז) מהווה 'כריכה אחורית' לפסוקים הפותחים את הפרק (פסוקים א'-ו') למעשה, פסוק כ"ז אינו סתם 'כריכה', אלא גם כולל דין החסר בפסוקים א'-ו'.

בפסוקים א-ו אנו מוצאים:

1. עונש בית דין על עבודת המולך, דהיינו סקילה (פסוק ב').
2. עונש מה' על עבודת המולך - "ושמתי אני את פני באיש ההוא" (פסוקים ד'-ה').

אחר כך אנו מוצאים:

3. עונש מה' על אוב וידעוני - "ונתתי את פני בנפש ההוא" (פסוק ו').

ביחס לעבודת המולך מפרטים פסוקים א'-ו' הן עונש מבית דין והן עונש מה', בעוד שעל אוב וידעוני הם מביאים רק עונש מה'! וחסר עונש של בית דין.

פסוק כ"ז משלים את התמונה ומבאר שעל אוב וידעוני עונשים בית דין בסקילה.

אבל נשאלת השאלה מדוע נבחר דווקא דין אוב וידעוני לחתום את הפרשייה.

הרב ליבטאג מציע להסביר על בסיס ההתייחסות בספר דברים לדין אוב וידעוני שם אוסרת התורה את ההתייעצות במגידי עתידות למיניהם, ובכלל זה אוב וידעוני, ומורה ללכת אחרי דברי הנביא בלבד, ולא אחרי מי שמשתמשים ב'טכניקות אחרות':

19. דברים י"ח

(ט) כי אתה בא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך לא תלמד לעשות פתועבת הגוים ההם: (ו) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף: (יא) וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים: (יב) כי תועבת יהוה כל עשה אלה ובגלל התועבת האלה יהוה אלהיך מוריש אותם מפניך: (יג)

שאלת השאלה: מדוע נחשבת דווקא פעולה זו לקדושה?

כמו שנאמר בסיומת של פרק י"ח פסוקים כ"ד-כ"ט:

ויקרא פרק י"ח - מקור 17

כד אל-תטמאו בכל-אלה כי בכל-אלה נטמאו הגוים אשר-אני משלח מפניכם. **כה** ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את-ישביה. **כו** ושמרתם אתם את-חקתי ואת-משפטי ולא תעשו מכל התועבות האלה האזרח נהגר הגר בתוכם. **כז** כי את-כל-תועבות האל עשו אנשי-הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ. **כח** ולא-תקיא הארץ אתכם בטמאתם אתה כאשר קאה את-הגוי אשר לפניכם. **כט** כי כל-אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העשות מקרב עמם. **ל** ושמרתם את-משמרת לבלתי עשות מחקות התועבות אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני יהנה אליהם.

בעקבות פרק י"ט, מחדש פרק כ' שהציבור מחויב להעניש על איסורי עריות.

ה' יכול להכרית בעצמו את העברייני (ואמנם יעשה כן אם הדבר לא יטופל בלעדיו), אבל האחריות הראשונית מוטלת על הציבור.

כלומר ל"קדושים תהיו" יש השלכות לא רק על ההתנהגות האישית של כל אחד, אלא גם על שמירת הקדושה של הציבור כולו.

ביטוי לכך הוא החיוב להרוג את אלו הפוגעים בקדושה זו, כמו שנאמר בתחילת הפרק ומודגש במספר מקומות במהלך הפרק:

ויקרא פרק י"ח - מקור 17

א ונדבר יהנה אל-משה לאמר. **ב** ואל-בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומו-הגר הגר בישראל אשר יתו מזרעו למלך מות יומת עם הארץ ירגמהו באבן. **ג** ואני אתן את-פני באיש ההוא וחקרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו יתן למלך למען טמא את-מקדשי ולחלל את-שם קדשי. **ד** ואם העלם יעלימו עם הארץ את-עיניהם מן-האיש ההוא יתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו. **ה** ושמתי אני את-פני באיש ההוא ובמשפחתו וחקרתי אתו ואת כל-הזנים אחריו לזנות אחרי המלך מקרב עמם.

ו ואשה אשר תקרב אל-כל-בהמה לרבעה אתה **והרגת את-האשה ואת-הבהמה** מות יומתו דמיהם בם.

ומסביר הרמב"ן:

21. הרמב"ן על הפסוק "עם הארץ ירגמהו באבן"

וזה טעם, עם הארץ ירגמהו באבן (פסוק ב). כי לא אמר מות יומת באבן ירגמו אותו כאשר אמר בכולן, אלא הזכיר עם הארץ, לומר שכל אנשי הארץ כל ישראל חייבין להקדים ולסקלו, כי לכולם יזיק, כי גורם לשכינה שתסתלק מישראל. לכך תרגם אונקלוס, עמא בית ישראל, כי "הארץ" ירמוז לכל ארץ ישראל, לא לארץ אשר העובד יושב בה. וכענין, כי לי הארץ (להלן כה כג):

ולעניות דעתנו זה הרעיון שמאחורי דרשות חז"ל בתורת כוהנים על הפסוק, שמובאות ברש"י:

22. רש"י

מות יומת - , (ת"כ) בב"ד ואם אין כח לבית דין עם הארץ מסייעין אותו

עם הארץ - , (ת"כ) עם שבגינו נבראת הארץ ד"א עם שעתידין לירש את הארץ ע"י מצות הללו

מכיוון שמצוות אלו פוגעות בזכותו של עם ישראל על ארץ ישראל, הרי שיש כוח לעם ישראל לסייע בידי בית דין כאשר אין כוח ביד בית דין להעניש את עוברי העברה.

אבל עדיין השאלה במקומה עומדת: מדוע לא הזכירה התורה את הדינים שבפרקים י"ח וכ' במקום אחד?

מה הרווח מן ההפרדה בין פירוט הפעולות האסורות לבין הציווי על בית דין להעניש את מבצעה?

הרב ליבטאג מציע שעל מנת לענות על שאלות אלה, לבחון את התפתחות הפרשיות בפרקים י"ח-כ.

לספר ויקרא שני חלקים נפרדים:

א. פרקים א-י"ז: **דיני המשכן**.

ב. פרקים י"ח-כ"ו: **דינים הקשורים לאומה ולקדושה**.

הרב ליבטאג רואה בפרק י"ח (עם הפסוקים הפותחים אותו - "אני ה'") מהווה הקדמה לחלקו השני של ספר ויקרא.

ומסביר ש:

פרק י"ח עוסק בדחיית התרבות המצרים והתרבות הכנענית. כיצד אין להתנהג.

"ושמרת את חקתי..." למשל: איסורי עריות.

בעיקר מצוות שבין אדם למקום - הקב"ה יעניש את העובר על מצוות אלה.

פרק י"ט - קדושים תהיו - עוסק בהדרכה כיצד יש להתנהג. בעיקר מצוות שבין אדם לחברו.

העלאת העקרונות שבעשרת הדיברות לדרגה גבוהה יותר, שיש בה ביטוי יום-יומי.

אין אזכור לעונש בית דין [במקום זאת חוזר הביטוי "אני ה'"] - הקב"ה יעניש את מי שלא יקיים מצוות אלה; ראה רש"י י"ח; ב].

פרק כ עוסק בעונשי בית דין על המצוות שבפרק י"ח.

כלומר ראשית מצווה הקב"ה את בני ישראל כיצד **אסור להם להתנהג**, ואחר כך - כיצד הם **חייבים להתנהג**.

עליהם להישמע למצוות אלה מסיבה פשוטה - "אני ה'!"

קיום המצוות איננו נובע מיראת העונש אלא מאהבת ה' (ומיראתו).

רק אחר כך, בפרק כ, מצווה הקב"ה את עם ישראל לאכופ חוקים אלה על מנת להבטיח שהם אכן יהיו ממלכת כוהנים וגוי קדוש.

נרחיב מעט רעיון זה:

בפרק י"ח נצטוו בני ישראל להרחיק את עצמם ממעשי ארצות מצרים וכנען שהם בעיקר איסורי עריות.

מעשים אלו מטמאים את הארץ וגורמים לה להקיא מעליה את אלו שעוברים עבירות בתחומה.

עשיית התועבות האלו גרמה לגלות הכנענים; שחזורם על ידי בני ישראל יגזור עליהם את אותו הגורל.

בפרשת משפטים מצווים בית דין לאכוף דינים אזרחיים. סוג זה של מערכת משפטית הוא חיוני מאוד - אך הוא קיים בכל מסגרת חברתית.

ספר ויקרא, המדגיש את ייחודו של עם ישראל - **גוי קדוש** - מצווה על בית דין לאכוף לא רק חוקים אזרחיים שבין אדם לחברו אלא גם מצוות שבין אדם למקום.

מבנה זה מציג בפנינו את האיזון העדין בין אידאליזם לריאליזם.

באופן אידאלי צריך היחיד לקיים מצוות בגלל ציוני ה', ולא מפחד עונש בית דין.

לפיכך בחרה התורה להציג את המצוות תוך קביעה **"אני ה'** " וללא התייחסות לעונשי בית דין, ורק אחר כך לצוות את בני ישראל לבנות מערכת משפטית שתבטיח את היותם **גוי קדוש**.

מושג הקדושה מבטא את דרישתו של הקב"ה מעם ישראל להתנהג ברמה גבוהה יותר על מנת שיהיה ראוי להיות עמו, ובכך חותם פרק כ בפסוק כ"ו:

ויקרא פרק כ' - מקור 17
"והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה', ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי"

הדמיון והשוני לספר שמות (על פי הרב ליבטאג)

במידה מסוימת דומה המבנה לזה שאנו מוצאים בספר שמות. כזכור, הציווי הראשון של הקב"ה לבני ישראל (בצאתם ממצרים) היה להכיר בכך ש"אני ה' " :

23. שמות ו'

(ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נְאֻם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבָדִים אֹתָם וְאָזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי: (ו) לִכֵּן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבָדֵיהֶם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֹרֹעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים: (ז) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִייתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֹתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם

ובהשלכותיה של הכרה זו על יחסם לתרבות המצרית (כמוסבר ביחזקאל כ; ה-יא).

בהר סיני קיבלו בני ישראל את עשרת הדיברות, המדגישות אף הן את ההכרה **"אני ה'** " אך גם מעירות שהקב"ה יעניש את החוטא [כזכור ישנה הקבלה הברורה בין עשרת הדיברות לבין ויקרא י"ט].

לאחר עשרת הדיברות באה פרשת משפטים, המציגה בפני עם ישראל סדרה של דינים אזרחיים הנתונים לאכיפה בידי בית דין [שינו לב להקבלה בין פרשת משפטים לבין ויקרא י"ט וכ'].

למרות הדמיון בין התפתחות הפרשיות בספר שמות לבין התפתחותן בספר ויקרא קיים ביניהן הבדל מהותי:

כשם שהמצוות בפרשת קדושים מעלות את מצוות הר סיני לדרגה גבוהה יותר, כך גם הדינים בפרק כ בהשוואה למצוות שבפרשת משפטים.